Сәһиде Ибо

Синәм

Sehîae îbo

Sîhem

СӘҺИДЕ ИБО

СИНӘМ

НАШИРӘТА „ҺАЙАСТАН„
ЕРЕВАН 1975

C(քրդ)
И13
70403 (971)
701 (01) 75

Սանիդե Իբո
Սինամ
Երևան
1975
«Հայաստան» Հրատարակչություն

САИДЕ ИБО
СИНАМ
(На курдском языке)
Ереван 1975
Издательство «Айастан»

СӘҺ'ИДЕ ИБО

Сәһ'идә Ибо 8-е гӧлане, сала 1924а ль гӧнде Qархуна Жорьн (ньһа Щьрар'ат) нәһ'йа Эчмиазине жь дйа хwә буйә. Әw мәк'т'әба гӧндә кӧрманщи, паше жи йа әрмәнйада һин буйә. Зар'оти у зьламйа wи маләкә п'ьр'нәфәрда бӧһӧрийә. Әwи һәма wан чахада к'ьлам у ч'ир'оке щьмә'та хwәйә дьлшәwат бьһистьнә. Әваре пайизайә дьреж ода Р'ьзгое Ибо аһьл у щаһьл бәрәв дьбун, жь һ'ал у wәхте дьне хәбәрдьдан, дьстран, һ'ькйат дьготьн. Әве йәкежи дь һьндава хwәда т'әрбәтдарйа wийә бь р'ӧһе фолклора щьмә'те гӧмрәһ' дькьр.

Һе нәһ сале Сәһ'ид т'әмам нәбубун баве wи мьр у шӧхӧле т'әрбәтдарйа шәш бьра, се хушка к'әтә стуйе Һ'ӧща дйа wийә р'әһ'мәти. Пашwәхтйеда әw wа дьньвисә: "Баве мьн мьр, мәр'а мал у дәwләт нәһишт, ле баве мьн т'әми да мьн: "Qәдре wәт'ән, дайка ширьн, нане т'ьбәрк һәрт'ьм бьгрә„.

Жь нәһ салйа хwәда дәстпекьри Сәһ'иде бьч'ук дьбә бәрхван. Һе wан салада әwи гәләки дьхwәнд. "Һәвана нане мьнда хенщи чәнд нане селе, шәлбьке qет'ьх, т'ьме к'ьт'еб, дәвт'әр у qәләм жи һәбун.„ Аwа дьньвисә әw дәрһәqа wан р'ожа сәрһатйа хwәйә " К'ара дизка qет'ьх„-да.

Wан сала гӧнде wанда, ло һәла т'әмамйа дәшта Араратеда нәхwәшйа т'ае п'ьр' бу. Бәрхване бьч'ук бәр ч'ә'ве хwә дьдит к'а чьqас мәзьн у зар' р'уйе wе

нәхwәшйа бәт'әрда хатре хwә жь дьнйа р'оньк дьхwәстьн. Әw бь хwә жи чәнд щара тә'л нәхwәш дьк'эвә, дьгhижә h'аләки гьран, ле бәхтр'а qәнщ дьбә. Әв qәwмандьна р'еч'әкә мәзьн сәр дьле wи дьhельн у әw qьрар дькә бьвә дохтьр. Бәре әw техникума дохтьрйеда те qәбулкьрьне, ле паше дьбә хwәндк'аре института дохтьрйе. hе сале хwәндьнеда әw бь хәбата ӧлмива мьжул дьбә у се мьqале ӧлми дьдә нәшьркьрьне. Йәк жь wана hӧрмәтнәма Министрйа Т'РСС саг'ләмиxwәйкьрьне дьстинә. Ду к'ӧтакьрьна института дохтьрйе Сәh'иде Ибо дӧ сала нәh'йа Ситакеда чаwа дохтьре зар'а, дәwсгьртйе дохтьре сәрә у дохтьре сәрә дьхәбьтә. Ван сала әw иди те наскьрьне чаwа дохтьрәки дьлованн, занә.

Сала 1959-а әw дьчә Москвае у аспирантура Академйа ӧлме Дохтьрйе Т'Р'СС дәрәща нәхwәшйе зар'ада те qәбулкьрьне. Вьра дьнйакә т'әзә ль бәр wи те вәкьрьне: дьнйа хәбата ӧлм, дьнйа р'ӧh'е зар'е саг'ләм у нәхwәш.

Сәh'иде Ибо нава дӧ салада дисертасйа хwә тинә сери у наве кандидате ӧлме дохтьрйе дьстинә. Паше әw вәдгәр'ә Ереване института дохтьрйеда хәбата ӧлмйе-дәрсдарйе дькә бәре чаwа асистент, досент дьхәбьтә. Сала 1971-е әw наве докторе ӧлме дохтьрйе у професорйе дьстинә. Ве гаве әw сәрwере кафедра института Ереванейә дохтьрйейә нәхwәшйе зар'айә т'омәри у башqәйә.

Сәh'иде Ибо хӧдане 80 хәбате ӧлмиейә, нава wанданьн дӧ монографйа у дӧ к'ьт'ебе дохтьрйе бь зьмане к'ӧрди ("Ширәте дохтьр„ у "Сьва wә хер„). Мәhа сентйабре сала 1974 ль конгреса п'ешәк'аре нәхwәшйе гӧрч'ке зар'а, кӧ Вашингтонеда дәрбаз дьбу професор Сәh'иде Ибо hатә бьжартьне чаwа әндаме Асосасйа п'ешә-

к'аре нәхwәшйе гөрч'ькайә орт'әмьләтйе. Бь сәрк'арйа wи һ'әта ньһа һ'әфт мәрьва наве кандидата, ле йәки наве докторе өлме дохтьрйе стәндьнә.

Шөхөлк'арйа Сәһ'иде Ибойә ә'дәбйәте ду Шәр'е Wәт'әнйеи мәзьнр'а дәстпе дьбә. Ә'франдьне wийә ә'wльн сала 1948-а ковара "Советакан граканут'йун у арвест„ у "Гракан т'ерт'„-еда һатьнә нәшьркьрьне. Ду wе йәкер'а әва 25 салә әм наве wи к'ьт'ебе дәрса, бәрәвәке ньвиск'аре көрманща, газета "Р'йа т'әзә„-да дьбиньн. Сала 1963-а к'ьт'еба wийә ә'wльп "Qөр'на мьн„ нәшьр бу. К'ьт'еба "Дөр'йан„ да избаткьрьне, wәки бь сәри Сәһ'иде Ибо wәк'иләки литература мәйә вәкьри мә'рифәт һәйә. Сәрһатйе кө ве к'ьт'ебеда нәшьр бунә жь ә'мре щьмә'та мәйә бәре у пьһанә. Әw бь зьманәки назьк һатьнә ньвисаре у бь сәрәщәм, у бәдәwәтйа хwәва нава ә'дәбйәта к'өрдед советйеда щики лайиq дьгрьн.

К'ьт'еба Сәһ'иде Ибойә сьсйа әw поәма "Бист сале дьне„ бу. Вьра әw чәнд детале ә'мре мәйи дәwрана комунизме тинә бәр ч'ә'ве мә. Әм тенә сәр wе фькре, wәки хөдане поәме гьһиштйә мәрәме хwә.

Ә'франдьне Сәһ'иде Ибо т'әрщмә бунә бь зьмане әрмәни, урьси, адьрбещани у гөрщки. Ле әwи т'әрщмәи зьмане мә кьрнә жь ә'франдьне Һ. Т'уманйан, С. Михалков, А. Исаһакйан у е дьне.

Әва к'ьт'еба йа шьер у поәманә. Wеда ә'франдьне хөданә нәшьр нәбуйи щиwар бунә.

ЩАСЬМЕ ЩӘЛИЛ

МЬРАЗЕ МЬН

Се мьразе мьн һәнә,
Йәк бьһайә жь е дьн,
Сәрт'әщ һ'ӧба wәт'әнә
Мина шире дайка мьн.

Әw һ'ӧб хwәли, әз зиләк,
Әw к'ьламә, әз хәбәр,
Әw пьшт, базә, әз биләк,
Әw шәмсә да мьн нәдәр.

Мьразе дьн ә'длайи,
Кӧ р'әwшә бо дьнйае,
Бь wе ә'зман т'ьм сайи,
Авка лева мәрвайе.

Ле мьразе мьни дьн
Һ'ӧба тәйә К'ӧрдстан,
Әw ль нава дьле мьн
Буйә агьр у сьндйан.

Һ'әфт хwәзла мьн wе р'ože
Аза бьви, К'ӧрдстан,

Ч'ә'лки дә'we у дозе
Бьви сәрбәст у хöд̧ан.

Се мьразе сәр леве мьн,
Бей wа̧н ә'мре мьн qәтә,
Әw мал, h'ал у qаме мьн
Мьразе мьн зиарәтә.

1963

П'АЛӘ

Дәсте тә һ'ьшк бунә бат'ьвк,
Тӧ у хәбат һәвр'а п'игар,
Нан бона тә дьбә һиqьтк
Wәхта бәтал дьби, бек'ар.

Худана тә жь дьл дәрте,
Тӧ к'ар дьки бь сьдqе qәнщ,
Әв р'ожа мә у йа wе бе
Qазьнща тә... тӧ т'ьме гәнщ.

Wәй бьрао, чь щәләби,
Бьнвисьм әз к'ьламе,
Wәки тӧ жи навда һәби,
Әв р'ожа жи у йа wе бе.

1963

ДЕ

Ә'мре мьн чу, әз бумә кал,
Бумә хwәймал, хwәйжьн у зар',
Ле бона тә, дайка ширьн,
Әз т'ьме зар', т'ьме т'ьфал.

Ә'мре мьн чу, әз бумә бав,
Ль мьн наен неч'ир у р'ав,
Һәр бона тә, дайка мәзьн,
Әз щаһьльм, зар'ьм һәргав.

1963

ПӘЙ БАРАНЕР'А

Баран бари, гӧл бәшьри,
К'әскәсоре вәгьрт кон,
Щанбу хwәлинга к'әсьри,
Qиз сәр кание бунә к'ом.

Бьзьн к'әтә щева мале,
Қарьк дьзи, же дәрхьст,
Бәшәр һатә лева йаре
Т'әшинга хwә һьлда р'ьст.

Гиһа бәр'ә, ави мьршан,
Ә'wр бун коне р'ьт'ьли
Ч'әме нав гӧнд бу бьлурван
Мьqама wи хӧлхӧли.

Хӧмам р'абу, бу һьри,
Тәйр бун сазбәнде эгьн,
Тәр'азьн жи р'әнг хәмьлин,
Мина шә'ра хушка мьн.

Готи к'ьлам жи ӧсабә,
Мина баране зәлал,
Щанкә хwәлие, шенкә Wәт'ән,
Wир'а бьвә р'әwш, р'ьһ'ал.

1963

ҺАН

Тӧ худана гӧндие п'әргал,
Тӧ әwләде хwәлиа бьк'ьр,
Тәда һәйә тә'ва шәмал
У һавина мәрдә, һасьл.

К'и дьбинә тә ль дьк'ане,
Бьра нәбә qӧр'ә—бабах,
Кӧ сәр асфалта мәйдане
Тӧ шин буйи бе ав у ах.

Һан зйарәтә, әв р'о шә'дә,
Әw әwләде хwәлйа мәрдә,
К'и фә'м накә, найинә сәр хwә,
Лайиq нинә, кӧ һан бӧхwә.

1964

ГӦЛАН

Гӧлан һат, ч'әм бәзин,
Т'әбийәт бу qиза кәзи,
К'әwшән бунә бә'ра шин,
Ле р'о сьникә зер'ин.
П'әнщә бунә зьлфәqар,
Бьлбьл бунә бәндәwар
Соргӧл wанр'а бунә йар.
Ч'йе wәргьртйә т'әнт'әри
Мина деwе һ'әфтсәри.
Ч'әм жи буйә к'әлбе һар,
Ль сәр лева qьрш у qал.
Дәшт бу т'әмәзикә нәхш,
Qашьн кӧлилке бинхwәш.
Гьврьк бунә бәрх у кар
Р'ьндьн, qьбрах, чаwа зар'.
Кани дәнгбежа һелә,
Т'әва мот'ащ дьһелә.
Т'охьм зәвие буйә зил,
Ƅаран бари бе бәртил.
Бьлур сәр лева шьвин,
Мьqам жер'а буйә тин.
Әв чь хwәшә ә'мре һан,
Тӧ хер һати, гӧлан щан.

1966

***

Наве йара мьн Гӧле
Әw бәдәwә жь гӧле.
Ле бьһаре чь кьрйә?
We әw нава дәйн кьрйә
У ль мәһәкә хwә кьрйә.
Жь гӧлане бьпьрсьн,
Гӧле дане гӧл, сосьн.

1964

***

Әве пирке бьнһер', зьвстанә,
Qәрч'имок ль ә'ние бунә кәндал,
Нәви ль сәр чока пер'а шанә,
Чәwа һәв тен зьвстан у бьһар.

1970

ЗАР'ТИА МЬН

Гәло к'ане, гәло к'ане зар'тйа мьн,
Бу бьрq, бьруска нисане зар'тйа мьн,
Жь мьн р'әви, к'уви бу чу, һьштьм зур,
Вәгәр', wәрә, мьн һ'әйране, зар'тйа мьн.

Хwәзла мьн тә, хwәзла мьн тә, кӧр'е мьн,
Һәдәр р'ьндә, бәжн бьльндә, кӧр'е мьн.
Тӧ бона мьн р'амусана ширьн, к'ур,
Тӧ бьһари, әз зьвьстан, кӧр'е мьн.

Ле әз шамә, шаш нәмамә, сәре мьн,
Т'әбйәт т'амә, хwәш мьqамә, сәре мьн,
Йәк кал дьбә, бона йе дьн дьбә т'ур,
Кӧр' кӧ һәйә, дьнйа р'әһ'мә, сәре мьн.

1964

МОСКВА—ҺИВ

Бьлет'а xwә һьлдә, һәвало,
Р'ожа иро әм р'еwинә,
Дәwрана мә wa һ'әwалә,
Qонаха мә ицро һивә.

Һив, кӧ qӧр'нә у зәман
Мина бука р'ухели,
Wәһ'ид ль ә'змин дьма,
Буйә мәзила р'еwи.

Москва-һив р'йа мә,
Нә ә'щев, нә дьзи,
Әз жь гӧнд һатьмә,
Дьчьм сәр һиве жи.

Бьлет'а xwә һьлдә һәвало,
Һив мәрәм, ле әм р'еwи,
Дәwрана мә wa һ'әwалә,
Һив жи наминә сеwи.

1959

***

Һив дәрк'әт, бу сьни,
Гәли диза ч'ьни,
Р'йа кадьз бу кәжи,
Бәләки жи кәзи.

Бу хӧшина щәwе
Ӯ qьбина кәwе,
Ч'ә'ве пез жи шәмдан,
Жь гӧһер'е весйан.

Гели һе һ'ьшйарә,
Һ'ӧба хорт ль балә,
Ле хорт жь нав дәште
Бәрбь коне хwә те.

***

Һавин ч'йа к'әсәрә,
Бәрф к'әтйә бәр р'ӧһ'стин,
Щәw бунә к'әмбәрә,
Бой Әләгәза шин.
Пайизе Әләгәз каләә,
Хәмьл дьqәһьрә,
Гази҆ки һ'әзар зьбарә
Хәмъл нащәбьрә.
Әләгәз, дайка ширьн,
Мьразе дьле мьн әwә
Бой р'әwш у бала wәт'ән,
Һәрт'ьм бьһар ль тәвә.

АВЕТИК' ИСАҺАКИАНР'А

Һәр щарәке wәхта дьчьм,
Мот'аща мьнә Әләгәз,
К'ьламе wи мәлул, ширьн,
Р'әwша дьла бир тиньм әз.

Ширака wи халича нәхш
Ль бьн п'е мьн те р'ахстьн,
Мант'аше к'ур нава бьнәвш,
Хwә wәр дькә гӧл у сосьн.

Кәвотк, бьлбьл, щәw у кани,
Дыньвежьн, дьхӧлхӧльн
Минани qизе әрмәни
Дьлшәwатьн у демгӧльн.

Ньһа т'ӧнә к'ӧрде к'очәр
Бе мал мина Ә'бу-Ләлә,
Ль сәр лева wанә бәшәр,
Әw дьстьрен к'ьламе тә.

Иро бәр мьн шәмал дьдә,
Р'йа ә'мре тә һ'әйште сали,
Тö щаһьли, тö т'ьм т'әв мә,
К'и дьбежә ԝәки кали.

У к'ьламе тәйә ширьн,
Һәрт'ьм нурьн сәр леве мьн,
Һ'әму щара, кö дьчьм әз
Сәр синге тә, щан Әләгәз.

1955

ДƏQƏ

Дəqə һəйə ə'мрə,
Дəqə һəйə дəqəк.
Нава дəqəкеда
Һ'əзар мəрьв дъбə,
Ле иди чь дəqə,
Дəqə п'ьр'ə, wəлəһ.
Нава дəqəкə жир
Дьжмьн һатə р'ае,
Дəqə нəбнə зьнщир
Р'ож, сал, qöр'нə наен.
Гəли хушк у бьра,
Ширəта мьн сəкьн,
Дəqəйə п'ьр' бьһа,
Qəдре дəqе бьгрьн.

Дəqə һəйə ə'мрə,
Ле дəqəк жи дəqəк.

1964

***

Чәwа чун... ах сале мьн чәwа чун,
Әз бьһар бум, әз бахчәки шин у гӧл,
Әз хортәки сәwдәсәри баск у мьл,
Паиз сарә... ах, сале мьн чәwа чун.

Щаһьлтийа мьн-һәспа сәрһ'ьшк к'уви бу,
Жь мьн шеланд хәмла р'әнгин у бьһар,
Дә'фе сьпи ль сәре мьн кьрьн qар,
Бәрф дьбарә... ах, сале мьн чәwа чун.

Ле әwләдно, ле щаһьлно, сахбьн һун,
Сәр бәдәна ве дьнйа р'он, дьнйа гәwр,
Паиз бьра сәр ә'мре wә нәкә ә'wр,
Дьл дьзарә... ах, сале мьн чәwа чун.

1972

ЩƏW

К'ьлама wе дьхöлхöлə
Ль сəр лева мерга һешин,
Хöрəк дьдə зил у гöла
Ча де дьдə зар'е бьстин.
Дьчə бəрбь хwəлйа т'ьси
К'əсəра wер'а дьбə тин.
Щəwе, хwəзьл шьвета тə,
Бьмьч'ьqьм, бьтəмьрьм
Бой хатьре бəнгзе Wəт'ин.

ХWƏЗЬЛ

Хwəзьл wе р'оже, хwəзьл wе р'оже,
Əз у Усе мə дьчунə к'əwшəн.
Мə дани ове адан у шəмзе
Бина сьнща, р'ьһ'ане, һ'əwшан.

У дайка ə'зиз дьһат пешйа мə,
Бəрхе вьр'нир'а дьбу һ'əwаск'ар
—Лао, дьгот wе, дйа wан жи дейə
Мьqатбьн, хwəйкьн ван бəрхе безар.

Хwəзьл wе р'оже, хwəзьл wе р'оже
Кö əз Усева дьчунə к'əwшəн.

1973

КÖР'Е МЬН

Дәнге тә чаwа зәнгьл
У бәшәр жи р'аст бьһар,
Дьране сәдәфә шәкьр,
Сурәте сорә һ'ьнар,
Гаве сьстә, сәрсутә,
Хәбәре нивчә у ширьн
Листна хwәва п'әшмурдә
Гӧмана дьлкьнге мьньн.

Мәзьнбә, кӧр'е мьн, сәрбәст,
Сәр синор бьвә әскәр
Хwәй бькә нане мәй һ'әлал
Әз дьһельм тәр'а т'әмбә
Наве хwә, Wәт'ән у де,
Әẅ тәр'а дәwләт, т'ьбәрк
Мәзьнбә, кӧр'ке навче,
Бой т'әмбе бьвә әскәр.

1965

***

Kö саг'ләм би,
Kö сәрхwә би,
Бьви шьван
У космонавт,
Kөр'ке дәлал,
Xwә qал бькә
Kөр'ке дәлал,
Xwә жар мәкә.

Kö сәр синор
Бьви әскәр,
Бьви п'алә,
Бьви пьспор
Kөр'ке дәлал
Xwә qал бькә
Kö çаг'ләм би,
Kö сәрхwә би...

1965

ДӘСТЕ QЬЛЕР

Зине дәсте хwә т'ьм дьшо,
Дем дьтәйисә чаwа р'о,
Дьране чил мина шәкьр
Әw дьк'әнә ль сәр Бәк'ьр.

Дәсте Бәк'ьр бунә к'әрмә
Нафькьрә, wәки шәрмә
Сурәте р'әш мина qире,
Мина һ'әр'йа бьне бире.

—Қōр'о, шәрмә, кōр'о Бәк'ьр,
Зине qәрфе хwә wа ле кьр,
Бьвә п'игар бона аве
Бькә гōр'а де у баве.

1965

Ә'МРЕ МЬН

Ә'мре мьн к'ьламә,
Мьсһ'ид у мьqамә.
Дае бәр щолане
Р'уньшт у гот:—Лури,

Бона К'ӧрдстане
Мәрт'али у шури.

Нәби бьндәст у дил
П'әра, хәзна, к'ане,
Щьмә'т мешә, тӧ зил
Ль ч'йае К'ӧрдстане.
Ә'мре мьн к'ьламә
Дәнгбеж К'ӧрдстанә...

1965

***

Дьбен: Мьрьн һатә дьне,
Дьбен: Пиракә бәт'әрә,
Э, әм щаһьл кӧ р'абьне,
Гәло әw щә'ду намьрә...

1965

***

Әләгәза мьнә кәзи хwә кьр нәхш,
Бәранийа хwә сьпи кьрә хӧрща хwә,
Халичәкә к'аwә, к'ӧбар р'ахьстйә,
Т'әв һунайи жь зил, зиwан у бьнәвш.

Щəw-тирəмə'р ль синге ч'ие тенə хар,
Жь бəлəкйа əw дьр'əвьн к'əл у бин,
Ле бəрфа де хəбəр дьдə һ'ал у qал,
Гəрм бу щəлат, əw гиһандə бəр р'öһ'стин.

У бəрф дьмрə, жь к'əрбана дьбə ав...
Хwəзьл ль wи кö дьмьрə öса мəрд,
Дьбə дайик бона гиһа у бьнав,
У qəнщ дькə бь ə'мре хwə кöл у дэ'рд.

1967

БƏРХВАН

Ə'гит бəрхване гöндə,
Т'ьм сəр ч'йае бьльндə,
Бьр'а бəрха дьбə wьр,
Нав бəлəкйе щəwаһьр.

Wəхта ль ч'йа һавинə,
Зозан щи у ньвиинə,
Бəрх сəр гиһае мəхмəр
Дьбьн һ'əрфе сəр дəвт'əр.

Те пайиза т'ер, т'ьжи,
Ə'гит ль гöндда дьжи,

Бой мәк'т'әбе әw р'еwи,
К'ьт'еб, qәләм hогре wи.

Ле wәхта те бьhарә,
Т'әбйәт дьбә зьбарә,
Ә'гит диса qочах жир,
Бәрхвание дькә т'ьвдӥр.

***

Бина нане т'әзә те...
У wа те бәр ч'ә'вс мьн
Р'амусана р'ос гәш,
Кӧ зәвиер'а дьбә р'әwш
У худана гӧндие мә,
Кӧ т'әв хwәлиа щан дьбә,
Wер'а дьбә р'ӧh', адан
Сәр сьфра мә дьбә нан.
Бина нане т'әзә те...

1971

К'ЬЛАМА ХОРТЕ БӘНГИ

Wәй ле кьне, wәй ле кьне,
Qиза колхозе эгьне,
Тә бир накьм, тә бир накьм
Һ'әтани р'ожа мьрьне.

Wəй ле р'ьнде, wəй ле р'ьнде,
Һива знвинə сəр гöнде,
Тə бир накьм, тə бир накьм
Һ'əта р'ожа qьйамəте.

Wəй гозəле, wəй гозəле,
Кара хəзалə кəвəре,
Тə бир накьм, тə бир накьм
Һ'əта сəр һ'афа мəг'бəре.

Wəй ле qазе, wəй qазе,
Wəй дəлала, гəрдəн ѓазе,
Тə бир накьм, тə бир накьм
Тö чь жь р'öһ'ем дьхази.

Wəрə əз тö, wəрə əз тö
Дəст бьднə дəсте һəвдö,
Wəй ле кьне, wəй ле кьне,
Qиза колхозе эгьне.

1966

ГӦНДЕ МӘ

Т'а, т'әт'рхан-гӧнде мә,
Гамешqьр'ан гӧнде мә,
Малә тә'ри у wеран
Бе хwәй, хӧдан гӧнде мә.
Бани дьһун гӧнде мә,
Qәт'ьл бу, хун гӧнде мә,
Дәwра кәвн чу ӧнда бу,
Жь дйа хwә бу гӧнде мә.

Щаһьл, щиван гӧнде мә,
Баг' у бостан гӧнде мә,
Р'ожа тә нур у ләйлан,
Шен у р'ьһан гӧнде мә,
Гӧл у шилан гӧнде мә,
Шәмдан, гӧлан гӧнде мә,
Әз мот'аще наве тә,
Советашен гӧнде мә.

1966

СЬВӘ

Шәрq зәрьqи, р'о бәшьри,
Ави ль ә'рде буйә мьр'щан,
Шәв хәр'ьqи у к'әсьри,
Р'ойә ньһа хwәй у хӧдан.

Спндара дəре мале,
Назьк, hеди дьлəрьзə
У лəглəга сəре даре,
Сəр льнгəки дьр'əqьсə.

Бар'ина бəрх, каре вьр'ни
Т'əв həв буйə, буйə к'ьлам,
Ль сəр лева qиза бəнги
Мöh'бəта к'ур буйə мьqам.

Аwа гəшə, аwа хwəшə
Ћəр сьвəкə wəт'əне мьн...

Т'ƏМИ

Баве мьн мьр, мьнр'а мал у дəwлəт нəhьшт,
Хəлайи бу, нан т'ьбəрк бу, бəрбьhери,
Хушк у бьре qич'əлоки хенида мьшт,
Бəр тəндуре дьбунə чит, ч'ə'вə ль дери.
У дайка мьн дьhатə мал, бəрош дани,
Ћ'öлм у гöлма шорбе малда дьбу п'əрдə,
У чоке мə зар'а т'əва дьр'ьщьфйан,..
У р'əqин ль дəвгилк дьк'əт, ле чь зə'дə,
Ава р'онə, гəwрə, бəтр'əнг дьhатə хан,
У мə дьхар,... у мə т'ьре ль дьнйа р'он
Хенщн шорбе иди тьштəк тə'м т'öнə.
Баве мьн мьр, мьнр'а мал у дəwлəт нəhьшт,
Сал гьран бу, h'ал бəт'əр бу, ле мал вала.

Ле баве мын т'ǝми да мын: "qǝдре Wǝт'ǝн
Дайка ширын, нане т'ьбǝрк һǝрт'ьм бьгрǝ"..
Нһа, шькьр, дьнйа т'ерǝ, дьнйа т'ьжи,
Хенщи шорбе, малда һǝйǝ чь кö бежи

Ле пьзмамно,
Wǝрьн ǝм т'ǝв
Соз бьднǝ һǝв,
Qǝдре Wǝт'ǝн,
Дайка ширьн
У qǝдре нан
У qǝдре wан
Кö дьдьн нан
Һǝрт'ьм бьгрьн.

1966

***

Ǝв ч'ǝме һана
Чь гǝфǝ, чь гöр',
Дькǝ qалмǝ-qал,
Дькǝ qар'ǝ-qар'
К'ьламǝ динǝ,
Кö һǝвдо тинǝ.
Хwǝзьла мьн
Ль wи,
Кö һǝвдö тинǝ.
Ду бьһара шин
Һǝрт'ьм һавинǝ
У дьнйа гǝwрда,
Паиз жи һǝнǝ.

***

Ч'ə'ве тə р'əш, бьру ԛəйт'ан,
Дəв, дьране тə шəкьри,
Т̆ьма мамə, тə бьск бадан
Чь бер'əh'м у дьлкəвьри.

h'ӧба тə we сəр Гридаг',
Əз печ'ирван ль нав дəште,
Əз wa беч'ар, əwԛас алчах,
Тə сəре ч'йа xwə да hеч'е.

Бəржер wəрə, бəржер wəрə,
Wəh'ид, бедьл мəсəн,
Р'оже həр'ə, шəве həр'ə,
Шина р'əшə ə'мре бек'əн.

Дьле мьн тəр'а щоланə,
h'ӧба тə мьнр'а шəмданə,
Бəржер wəрə, бəржер wəрə,
Ə'мре т'əне бь к'əдəрə.

1966

ӘСМӘР

Wәй Әсмәре, wәй Әсмәре,
Wәй Әсмәра гőли зәре,
Тő жь хени wәрә дәре,
Әз мот'аще бәнгзе тәмә.

Wәй Әсмәра кар хәзале,
Һори п'әринга дәлале,
Җь әйwане wәрә харе,
Нeч'ирване һ'őба тәмә.

1969

***

Бьһара шин т'әвн дархьст
У ч'йа бунә т'әвние wе,
Ле бәләки бәвш у бьст
У щәw р'исе фрете.
Һешнайа дőр' мә'сурә,
Со у пежәк даргőрә,
Қőлилке бин, р'әнг-р'әнги,
Ль сәр т'әвне бун бәнги.
У нәхшк'ар у зьбарә
Әw бь хwәйә бьһарә.

1969

ЭВАРА ГÖНД

Кö бу эвар, тə'ри дак'əт,
Щерге лəмп'а гöндр'а бун р'əхт
Т'əбийəт саqи, дəнгбеж бу ч'əм
К'ьлама wи кьр лəмə-лəм.
Ə'змане сут һуна хwəр'а
П'отəки кəвн жь п'ьлте ə'wра,
Бьруск мина т'ор'а зер'ин
Qəтйа... Ə'wра кьрə гöр'ин.
Т'уши һəвбун ə'wр у ə'зман
Тə дьгот, деwа гöрз ль һəздан.
Дьнһер'и к'ижан мале,
Шанəшинə, к'оч'к у сəра
У wəрзəбае бьһаре,
Буйə бəлəд һ'əму дəра.
Гöнде мə кəвн, т'а, т'əтьрхан.
Бу р'ьһ'ина ви гöнде һан.

1964

ШЬҚЛЕ МЬН

Сьфәте мьн п'ьр' садәйә,
Сурәт бьһар, ч'ә'вә зәлал,
Деме п'алә, гӧндие мәйә,
Қӧ Октйабр мә кьрнә к'ар.
Бәнгзе мьнда һәйә р'ьһ'ал
Йа алт'кьрьне мәйә р'әнгин,
Қӧ зьвьстан кьрьн бьһар,
Қьрьн п'әпук дьжмьне дин.
Гава ә'wр һатнә сәр Wәт'ин
Бәшәр бьрйа сәр леве мьн,
Жь дьл ч'ьлке хуне барин,
Хәмьландьн гӧл у сосьн.
Әз, Матросов т'әв чунә шер',
Һәйар бәр мә һатә р'ае,
Бой хернӓхаза әм бәлгер',
Т'авәта wан ль мә нае.
Гастело бь ван дәсте мьн
Нав фьр'ьнда хwәйә бь алав
Ажотә сәр ордйа дьжмьн,
Бьранд ль wан qӧрсах у т'ав.
Әз, Корчагин дьл у щәгәр,
Сәкьнинә сәрхwә, qәwин,

Мьн “Катйуша„ әwи “Гозәл„
Ньватийә бь дьле әвин.
Мала хwәда әзи дьлсар
Жь бьрина к’ӧрде мерхас,
Һатә бал мьн Терешкова
Гот: “бьранго, сәбар, сәбар„...
Р’оке бе әз, тӧ т’әвайи
Һәр’нә К’ӧрдстана шәмал,
Шайа wә бона мә шайи,
Хwәде нәкә, шин жи дӧбар.
У әгәр һун баwар накьн,
Дә бьпьрсьн жь Гагарин,
Мә к’ьһ’ела хwә т’әв зинкьр
Р’агьрт бәрбь ә’рше ә’змин.
Сьфәте мьн qӧр’на мьнә,
Сьфәте мьн сьлсьләтәк,
Әгәр шькле мьн дъхазьн
Шькле qӧр’на мьн бьк’шиньн.

1966

МЬQАМЕ ШӘР'Е WӘТ'ӘНИЕ

1

У зар'тйа мьн-бьһара шин,
Ч'ьлмьси жь тәйрока шер',
Мина һәспа бе гәм, дьзгин,
Бәрбь сьт'аре кьрә мел.

У ч'ә'ве мьн, кö һе т'әзә кьрьн мезә,
Бун һ'ьсрәта зькәки т'ер,
Хwәзла мьн ә'вде бе к'әсәр,
Кö нәдитнә бәрат'а шер'.

2

Тә готә мьн "фәсал һәр'ә„.
Нәйари һар у бәт'әрә,
Шәр'ә, лао, к'н чь занә,
Гöллә дьле тә нәжәнә„.

У гьһиштмә мәйдана шер',
Ахин, зарин бу, wәйwәйлер,
Ле бәр һ'öба Wәт'әне мьн
Гöлле нәйар тәйах накьн.

3

Т'опа дьжмьн ӊезик һьнгавт,
Хорт к'әт у бу нә'лина wи,
Ә'рд ль дора wи чу у һат.
Спьндаре сәр кьрә си.

Анщах хорт дәст бьрә щеве,
Шькле йаре ниша мәкьр:

— Шькьр сахə, хьрав нэ'бу,
К'əн сəр лева wи гот у мьр...

4

We бьһаре ч'əмə гӧр'бун,
Кӧлилкə п'ьр', гӧлə бин,
Qиза дəзмал ньтрандбун
Һ'əта бенə мал хwəзгин.

Зьлама qиз һьштьн ль мал,
Бона Wəт'əн бун р'ьһ'ин,
Сəр хатьре хорте п'əргал
Qиз у дəзмал ч'ьлмьсин.

5

— Ах, К'əлəше ч'ə'в бь р'əш,
Кӧлилка бист бьһари,
Шəр'е нəйар, к'апе бəш,
Чəwа кьри ви һ'али.

— Wəй, бьранге мьни һəq,
Р'астə, һəрд п'е мьн фьр'ин,
Ле фашисте р'əнг һəмəq,
Р'əвин дьле кӧл, бьрин.

6

У Зәйт'уна сурәт хун,
Бәр шемике ма тьма,
Ч'ә'ве бәләк шелу бун,
Һивйа р'енга лаwьк ма.

Ле хорт иди бу хwәли,
Ль к'әнаре ч'әме Буг,
Wәки т'ö кәч', тö зәри,
Нәбьн беч'ар у п'әпук.

7

Qизка бьч'ук фьр'и к'әт,
Чаwа гöләк qәhьри,
Дайке кьр ах, мәдәт,
Ле дьл qизе сәqьр'и.

У фашистәки hат, дит
Мина к'әлбе сәр к'әлех,
К'әнйа кьрә т'иqә-т'иq
Әwи бедьл мәнщәнеq.

8

Гöл жи хун бун wан чаха,
Бьриң гöле бе бöг'с, бин,
Ах, дьл данә бәр даха,
Жь wи стәндьн илащ, тин.

Гӧл жи хун бун ԝан чаха,
Дьл жи кован у бьрин,
Һэй, р'абьн гэли саха,
Һуркьн к'ока шер'э шин.

9

Декбу, һ'эфт кӧр' һ'эфт тэлаш,
Вэр'екьрьн дэшта шер'
У дэрд сэр дьл бу бэраш,
Дьл дэ'н, ле шэр' бу бэлгер'.

Һ'эфт кӧр' мьрьн, паше шэр',
Дьле дйа пир һ'ьзһ'ьзи
Капйа нав гӧнд бу һэйкэл
У де т'ьре кӧр' дьжин.

10

Зер'бу, т'ьбэрк пэ'ри нан,
Хԝэзьл дьдан зьке т'ер,
Дьле мэрйа дьһеран
Мина геньм... р'оже шер'.

1966

ДЬЛЕ ДЕ

ɦəй тӧ, дьле дейи фьрə,
ɦəй тӧ, зəйнəта qӧдрəте,
Р'ə'ам т'ьме жь тə' дьбарə,
ɦ'əта р'ожа qиамəте.

ɦəй тӧ, дьле дейи ширьн,
Дьк'əwгьри бона зар'а,
ɦəй тӧ, дьле дейи мəзьн,
Тӧ фьрəйи wəкə бə'ра.

ɦəй тӧ, дьле дайка ə'зиз,
Т'ӧ мəрт'али бона лаwа,
ɦəй тӧ, дьле дейи т'əмьз
Тӧ щолана зар'е сава.

ɦəй тӧ, дьле дейи мəзьн,
Тӧ каниа сар бона лаwа,
Бой əмəке кӧ тə да мьн,
ɦ'əзар щари малиава.

1961

***

Әгәр бьһар гӧла нәйнә,
Әгәр баг'и һ'әмлә нинә,
Әгәр к'әwшән нәхәмлинә,
Э, чь бьһар, э, чь зәйнәт.

Әгәр ч'әми дәвк'әф нинә,
Әгәр дьли бе әвинә,
Әгәр бәрх бәр маке нинә,
Э, чь бьһар, чь дәфинә.

Әгәр бьһарә нә шинә,
Әгәр qӧльнг нащьбинә,
Шьван шәмзе дәгмә тинә,
Wәләh, әwa бьһар нинә.

Кӧ бьһари бькә бьһар,
Әм тер' бьвьн жь тә диндар.
1967

СЙАРЕ ЩӘЙРАНЕ

Дьзгина һәспе әwи бәрдьда
У дьбу меван ль һ'әму э'рда.

Ч'йа у зозан дьбунә мәйдан,
Дажот һ'әтани Иран у Т'уран.

Дажот р'оhьлат h'эта р'оава,
hэр дэра дьнйа шенбу у ава.

Wи дьхwэст бажо hелане т'эзэ,
Кӧ дьнйа р'оньк т'ьм бькэ мезэ.

Р'оке к'ьh'еле бьн wида бaнзда,
Сйар мина Мирмьh' тьма бу у ма.

Мьрна мьхэнэт wир'а кьрэ щэнг,
У щанйа wи бу хӧре т'ьрба тэнг.

1973

***

У дьле мьн буйэ сэh'эт,
Шьнгэ-шьнга wийэ hэрдэм,
Ле ах hэwар, ле ах мэдэт
Р'оже э'мре мьн дьжмьрэ.

Дьло р'абэ, дьло навэ,
Сэh'эт hэнэ hэр дьк'ана,
Qимэте wан пол у нивэ,
Ле е дьльк э'мре мьнэ.

1967

***

Һатмә дьне у мьн т'ьре
Әзьм һәр...
Дьнйа мәйданәкә сьре,
Мәрьв сйарә сәр.
Мәйдан һәйә qӧр'ни-qӧр'на,
Ле сйар дәqиqә
Мәрьв р'еwи, мәрьв меван
Нәхшәки дькә.

1967

***

Т'әбиййәте тӧ шанәшини,
Бәйт'а ә'мьр ль һәв тини,
Тӧ сәрканйа ә'мре гәши,
Т'опа дьне т'ьме р'әwши.
Тӧ бьһаре бука кәзи
Ле һавине мал у р'әзи
Тӧ паизе кодка т'ьжи
Зьвьстане пира р'ьжи.

САЛА 1917-а

Петроград. Мьж гьраn бу чәwа һ’әсьн,
У р’о п’еч’а, деме we гьрт п’әрда мәзьн,
Дәнге п’але мина шера гьһишт ә’змин
У ләрьзин таме әсһабә, зерзәмин.
Ль бын к’ӧлма хәлqе мерхасә, р’әнгсьндйан
К’оч’ка п’адше нава шине бу мурстанг,
Сәр һәвр’а чун wәзир, qази, шьндьрме дин,
Чәрха wана ч’әп зьвьр’и, к’әтьн жь зин.
Дәфа һәwаре сәр бажер’ бу музьрган,
У сәwта we фьр’и, һ’әта ә’рше ә’зман,
У бәйраqе сор нав һәwе бунә мешә
У мьж хӧнаве ча мьр’щан жор дьр’ежә.
У qӧрф к’әтә дьле п’адше нәмьрнәжи
Жь дәнге т’опа “Аврорайә„ дьнеһ’әжин,
Дынйа кәвнә дәwранп’озан у һ’ьзһ’ьзи
Кьрә нә’лин у к’әт чаwа дара р’ьзи.
Р’абун, шабун һьнд у чәркәз, к’ӧрд у мәхин
У дәwләта п’ала, гӧндйа, р’абу сәр зин,
У бәтр’әнг бу тә’рйа qӧр’на мина щәлат,
У азади Октйабре т’әвар’а шанд.
Дынйа т’әзә әw т’ьфала бе зар, зьман
Р’ож сәр р’ожа сәрхwәда һат, бу нав, нишан,
Бу гәмикә дәwрандьреж ль бә’ра wә’дә,
У Ленинә сәрәке we, әв р’о шә’дә.

1967

***

Əз кӧ һатьм дьне
Мала мəда дэ'wат,
Мала мəда шайи.

Бəран шəрже кьрьн,
Шəрав вəр'е кьрьн
Херхаза т'əвайи.

Навка мьн же кьрьн,
Бисо пе wəр кьрьн,
Готьн: Нəви хайин.

Готьн: Шькьр мерə,
Нерə, бона к'ерə,
Ə'wр ле бьвə сайи.

Готьн: Бона Wəт'əн,
Бона де у бава
Т'ьме бьки р'айи.

ДАЙКА МЬН

Пирка мьнə дəлал,
Пирка мьнə һ'əлал
Жь хəбəре Мəиане

Дайка мьнә ширьн,
Дайка мьнә дәлал,
Wәкә дьне мәзьн,
Бә'ра бесәр у бьн.

Дайка мьнә бьhар,
Дайка мьнә шәмал,
h'әжанд щолаҕа мьн
К'ьшанд к'әсәра мьн.

Дайка мьнә ширьн,
Дайка мьнә бәтh'ал,
h'оба мьн хwәр'а бьр
Нава ах, бәре сар.

Дайка мьнә ширьн,
Дайка мьнә h'әлал
Р'азе, р'азе р'әh'әт,
hәwар ль мьн, мәдәт.
1974

hИВЙА ТӘМӘ

hивйа тәмә, wәрә,
Әз шәле щәмәде,
Тӧ тиренщи, wәләh.

hивйа тәмә, wәрә,
Әз хwәлйа к'әсьри,
Тӧ барани, wәләh.

Һивйа тәмә, wәрә,
Әз хwә шәвәр'әшьм,
Тö шәмали, wәләһ.

Һивйа тәмә, wәрә,
Әз нәхwәше тә'льм,
Тö һ'əкими, wәләһ.

Ч'ә'вньһер'ие тәмә,
Ит'маз дькьм, wәрә.
1968

ЗВЬСТАН

Звьстанә... дор у бәр
Нькамтьнә бәрфа п'ук,
Qьжьк манә бәрәдәр,
Мәльсинә ча п'әпук.
Дар бунә кале зәмин,
Ч'ьqьл п'ор'е wани чил,
Р'о мина кöч'ке бе тин
Бәр сöр' сәрме буйә дил
Ч'ие хwәкьрйә бәрф у буз,
Сәqьр'инә кани, щәw
У к'әлб дькьн кузә-куз
Бьн ә'змане бәтр'әнг, гәwр.

Т'охьм ль нав хwәлийа р'әш
К'әтйә нава хәwа к'ур,
Быһаре wе ләзкьр мәш,
Бәрф у буз ле бунә зур...

1968

* * *

Сьве зу һ'ьшйар бума,
П'ехас, башәwал бума,
Льнг тәрьки, лего зә
Хwәзьл диса зар' -бума.

Чәwа бәрх безар бума
Бемал у беп'ар бума
Р'өһ'и садә, дьли щап
Хwәзьл диса зар' бума.

Ль бьн кощ сьт'ар бума,
Ль ч'йа һ'ьзмәк'ар бума,
П'от р'ьт'ьли, кьрас щаw,
Хwәзьл диса зар' бума.

Һәсне к'өмәйт сйар бума.
Жь бажер' бәрwар бума,
Бьмама бе дәнг у нав,
Һәр т'әк т'әне зар' бума.

БӘЛГ

Ду багәра адаре
Буз сәр даре һат харе.

Бәлгәки ч'ук һат хане.
Жь дйа хwә бу нисане.

Гӧлан бу декә бәнгзхwәш,
Да бәлг р'ӧһ' у дае р'әwш.

Р'ое да бәлг qьнйат, тин,
Әw бу зар'а бәр бьстин.

Ле бу хәмьл һ'әзиран,
Меwа доре буйә к'ан.

Пер'а гьһишт сәрпайиз,
Бае сар ле бу байиз.

Ах, хwәйе аwqас т'ьвдир,
Бәлг ча һеса бу т'ьг'дир...

1970

***

К'уча мәйә т'оз у думан,
Тә зар'тйа мьн дьзи,
Ах, дьле мьнда бу дәман,
Һе wе дькә к'ьзин.

К'уча мәйә байис,
Тә мьн кьрә пайиз,
Зар'тйа мьн тә бу р'әwш.
Ләма öса гәши,
Ләма öса бәнгзхwәш.

1970

***

Xwəде р'ә'мә... Р'ожәке бе хер у бер
К'ӧрдстане р'абә сәр зиң чәwа мер,
We дьзгина к'ьh'ел бәрдә, бьвә зур
Бой ахьрйа хwәйә аза, шәмал, нур.

К'и дькарә нәдира шәмс бьгрә дил,
Кӧ малсәхәла хwәлие нәбьн гӧл у зил,
Xwәде р'ә'мә, we бе р'окә нав, нишан,
We азабә, мер у шербә К'ӧрдстан.
1970

Т'ӘБЙӘТ

Әв т'әбйәта кәзи,
Бука к'ӧрдә р'әнгин,
Мьлк'е h'әму кәси,
Әз ле бумә бәнги.

Әв т'әбйәта дәлал
Р'ӧh дайә hәр мәри,
Нав кӧлилке we ал,
Хәбәр дьдьн зәри.

Зәрйа р'өһ'е xwә дан,
Мьрьн, бунә xwәли,
Бунә qьнйат, имдад
Р'әwша һәр тәһәри.

Әм у т'әбйәт п'игар,
Әм де, әwләде һәв,
Т'әбйәт бо мә бьстан,
Ле мәрьв зар'ьн т'әв.

Әв т'әбйәта кәзи
Мьлк'е һ'әму кәси...

***

Ә'мьр, мьрьн...
Йәк достә, йәк дьжмьн.
Йәк шәкьре ширьн,
Йа дьн qәзйа мәзьн.

Ә'мьр, мьрьн
Данин ль сәр мезине,
Ә'мьр бу Гридаг',
Мьрьн—һәр к'өлмә ах.

Ә'мьр, мьрьн
Сйарбун, дан алайа,
Ә'мьр к'ьһ'ела бәхт,
Мьрьн йабйа бе бәхт.

Ә'мьр, мьрьн...
Йәк достә, йәк дьжмьн.

БЬҺАР

Бәлге һешин бунә р'әхт
Ль сәр синге даре
Хәwе р'абу т'әбйәт,
Бәдәw мина йаре.

Бәрхе кьрә бар'ин
Һ'öба дайка ә'зиз,
Жь ә'змана бари
Сәwта qöльнга зиз.

Ләйлан-щергә мьр'щан,
Сәр бәдәна к'әwшән
Хwәшхwәшк бунә финщан
Бунә хәмьл, р'әwшә.

Щәw-к'әмбәра зивин,
К'әфә ль сәр дева,
Qьнйат дьдә зәмин
Дьде зöр'әт, меwа.

Ә'змин кьрә гöр'ин,
Хwәкьр дере һ'әфтр'әнг,

Чьльк бунә мори
Ль к'әскәсора qәшәнг.

Мьн жи qәләм һьлда,
Бум дәнгбеж у мьсh'ид,
Пәсне бьhаре да
У жер'а бум мьрид.

АВКА ЛЕВЕ

Бьре мьни ә'зиз
Усьве Р'ьзгойи р'ә'мәтир'а

Wәхта мьрьна хәдар
Бу бьк'ьр'чйа ә'мре мьн,
К'ома пьзмама у бьра
Читбә дора мәйт'е мьн,
Wәхта хушк у qизе мәрд
Бьска жекьн ль сәр. мьн,
Мьрна мьн wан бьвә дәрд—
Әwә авка лева мьн.

Бьмрьм ль нав к'ома сор,
Һөрмәт, р'умәт у намус,
Сәр мәйт'е мьн бьвьн мор,
Һесре т'әва... бьвьн п'ус
Дайка ә'зизә навсәр
Бькә шина мьрна мьн

Наве че һəр'мə мəг'бəр—
Əwə авка лева мьн.

Нав мəзəле кəр'и һан,
Т'ьрба мьн жи бьвə щи
У к'ӧлфəта дьлкован
Сəр т'ьрбе бьвə гӧлчин,
Хернəхаз жи бинə зар,
Бь һ'əйф щава мьрна мьн
У наве мьн нəвə qар—
Əwə авка лева мьн.

Ду мьнр'а сах, сьламəт,
Пьзмам, бьра, хушк у зар'
Бьжин əшq, ша, бемьнəт,
Нəбиньн дəрд у кӧла,
Хwəйе qəдьр у qимəт,
Сонде бьхӧн сəре мьн,
Ə'мри бьһар, мьрьн qəт—
Əwə авка лева мьн.

Сал сəр һəв бьвнə гəwлəз,
Т'əв бир бькьн фəсла мьн
У ль бəхте qӧдрəт, qаз
Р'оке дьне меван бьм.
Бьвиньм əз дьнйа гəш,
К'ӧрдстане бьвиньм
Аза, сəрбəст у бəнгзхwəш—
Əwə авка лева мьн.

СИНӘМ

Сал у зәман бәре,
Wәхта ч'йа жи ньзмбун,
Хьшим у щаһьл бун,
Ль гәлие Ә'либәге
Нава гőле р'әнгин,
Дәшт у мерге һешин
Эла щуда дьжит.
Коне р'әшә, мәзьн,
Ль һәв дьбун зьнщир,
Wьр һәбун бәг, һ'акьм,
Һәбун к'әсиб, сәхир.
Кő шәмс нәдир дьда
Р'о букәкә дәлал,
Дәрдьк'әт пьш п'әрде,
Дьда сәр ч'йа шәмал,
У р'әwш дьда ә'рде.
Кәванйа дәр мала
К'ьл дьданә мәшка,
У сьфрәкә вала

Дьбу эwра кәшка.
Qизе к'өрдә кәзн,
Кар хәзале qәшәнг,
Дьбун кәwе ә'сли,
Һәвр'а дьбьрын дәнг.
Эла щуда ам у т'ам,
Хwәр'а дьма бемьнәт,
Һәбу һөрмәт, һәбу р'ә'м,
Һәбу qәдьр у qимәт.
Сәлим аг'е эле бу,
Хwәйе кәри, сурйа бу,
Дәшт у мерге бе сәр, бьн
Дьданә wи мал, әк'ьн.
Һ'әфт көр'е аг'е һәбун,
Һ'әфт жи мина тәлаша,
Һ'әким бун, ле хирәт бун
Бе хәм бун, бе т'алаша.
Һ'әфт бьра бун, хушкәк һәр,
Әw Синәма гәрдән зәр,
Авка леве аг'е бу,
Дьле wи бу, р'өһ'е бәр.
Синәм өса бәдәw бу,
Мина р'онга р'у ә'змин,
Дәв, дьранә шәкьр бун,

Гӧли зьрав у зер'ин.
Бәжнә бьльнд, спьндар,
Навк'елк зьрав у кәвәр,
Сурәте сор ча h'ьнар,
Сәр гәрдәна wейә зәр.

2

Бә'са Синә'ме чу, чу,
Ә'рәбстане гәр'йа т'әв,
Шәрәф хан т'әсәлә бу
У wи кьрә зәвә-зәв.
— Кӧр'о, гәли щәwрька,
Гәли хӧлам у щари,
Әз хане эла ә'рәба,
Т'әв ль бәр мьн дьзарьн,
Дьбен, Сәлим хане к'ӧрд,
Баве h'әфт кӧр'е чейә,
Синәм qиза wийә хут,
Кӧ hьмбәри р'ожейә.
Р'абьн, эле бьгәр'ьн,
Бәг, бәгльӄа биньн вьр,
Дәфа hәwаре лехьн,
Бьра хwәзгин hәр'ьн wьр.
Шәрәф, хане мьхәнәт,
Хане эла ә'рәба,
Иди кал бу, хwәйәwләд,
Мере h'ижде щанька.

Бьруйе wи р'əш у гьжньж,
Ч'ə'ве wи жи т'ьжи хун,
Левə qальн, сьмел тиш,
Гöh wəкə нане лош бун.

3

Шьнгин хöлам, щарйа к'əт,
Дар, гопале хwə hьлдан,
Жь саwа хане мьхəнəт
Нава эле т'əв гəр'йан,
У wан анин бəгльк, бəг,
hатьн мəлə, hатьн п'ир,
Кьрьн к'ар у т'ьвдарəк,
Стəндьн хьзмəт у т'ьвдир.
— həр'ьн, хан гот, мерани,
Бежьн: Сəлим, qиза тə,
Бьра бьвə кəвани
У бəрмалйа хане мə.
Əгəр wи кьр на у qəт,
Р'абьн, wəрьн бе дəнг h'ьс;
Əме hьнга qаз, qöдрəт,
К'апа həвр'а бавежьн...

4

У р'ек'əтьн бəг, бəгльк,
Дьзгин к'h'ела бəрдан,

Г'айе һəв дан бь кӧлзьк,
Ог'ра хере данə wан.
У ажотьн чуп у чун.
Се р'ож, се шəв бьһӧрин,
Жь эла хwə хəwлə буң.
Ә'лнбəге эwьрин.
Ч'нае к'ӧрда назьк, наз,
Ль һəв гьртбун говəнд,
Хəмьли бун бəст у газ
Гӧл, кӧлилке бин у р'əнг,
Ч'ем к'ьлама хwə дьгот,
Қ'əфа qəрqаш сəр лева,
Ча к'ьһ'елəк гəм дькот,
Һа дьлəзанд wи р'ева.
Тəр'азьн бь зил, зиwаң,
Һешин мина дерəки,
Дьр'əqьси wьр лəйлан
У qəйт'ан бун бəлəки.
Ч'йа бəрф дабу сəре хwə,
Мина к'олосе к'ӧрди,
Ә'wра доре гьртьн тəлп,
Мина шə'ра һ'əмуди.
Шьр'ке кайна бəрщеник
Жь синге ч'не тенə хар,
У к'əскəсор бу мелит,
Бона ə'змин бу гӧһар.
Бəст бу сьфрəкə һелə,
Зиwан финщаньн ль сəр,

Кон жи чаwа р'əшелə,
У qəwазьн доре зəр.
Канн hеди дьк'ьшə
Авə зəлал, щəwаhьр,
Qизək hеди дьмəшə,
К'узе ч'ьни ль сəр мьл.
Орт'а ове коне р'əш,
Һ'əфт стун жер'а бунə р'əwш,
Һ'əфт кöр'е че нав мале,
Qиз бь мəша хəзале.
Коне Сəлим хан бу əw,
Ле h'əфт стун, h'əфт кöр'е wи
У Бəлгизара бəдəw
Жер'а бубу бəрмали.

5

Бəг у бəглькe Шəрəф,
Фəсал чунə сəр к'оч'ке,
У wан кьрə зəвəзəв,
Чаwа зар' ль малh'оч'ке.
Бь ə'дəте кал, бава
Ль сəр к'оч'ка пеш зоме
Һəбу бəре хwəзгинийа,
Кö дьhатнə wьр т'ьме.
Бə'с бьрьн данə Сəлим:
— Мaqул, əвə h'ал-h'əwал,
Мə эwьринə хəриб,

Wanға т'әглиф нәкьн мал?
— Р'абьн гәли хӧлама,
Һәр'ьн кӧр'е мьнә че,
Wан т'әглифкьн, биньн мал,
Җер'а бькьн һӧрмәте.
Әмә мәрдьн у бемур',
Мале мә т'ьм меванһ'ьз,
Кӧ һатьнә жь щие дур,
Әкбәр бьдә wанә р'ьсq.
Меван qасьде р'әбе мьн,
Һәр'ьн т'әглиф бькьн мал,
Ә'зәт qӧльхи wан кьн,
Җе бьпьрсьн һ'ал у к'ар.
У жь мал чун һәр һ'әфт кӧр',
Навк'елк зьрав, п'әләwан.
Хӧлама жи эриш кьр
П'е-п'е данә ль пәй wан.
У гьһиштнә хwәзгина,
Бәшәр ль сәр леве wан.
Бәг, бәглькe Шәрәф хан,
Ль щие хwә р'уништи ман,
Кәси пьзав нәда хwә,
Кәс р'анәбу жь щие хwә,
Ӧса qӧр'ә, зьманзерф
Wан сәлама һәв вәгьрт.
Ле qасьде Шәрәф хан,
Ле сәрк'аре wан Ә'вдал,
Готьн хьзмәта хwә т'ам,

Әме бежнә Сәлим хан
Бьра р'абә бе вьра,
Әм р'еwинә, р'йа мә дур,
Әре, әре, на у на,
Шәрәф хан ма р'йа мә зур.

6.

Бә'с бьрьн данә Сәлим:
— Мaqул, әвә h'ал-h'әwал.
Бәлгизара жьна wи
Хәбәре hан анин зар:
— Сәлим зар'е ҷан нинә,
Жь мал дәре, hәр'ә wьр,
Шәрмә wанр'а, әw к'инә,
Ӧса бәрзәqьн у кӧл.
Һәр'ьн, бежьн бьра бен,
Наен, qар'нәqьсие бен.
— Qизе, әw йәк кер нае,
Әw меваньн, әм малхӧе,
Әw хәрибьн, әм жь щи,
Иро борще мә qәнщи.
Меван qасьде р'әбе мьн,
Һәр'ьн, т'әглиф бькьн мал,
Ә'зәт, qӧльхи wан кьн,
Жь wан пьрскьн h'ал у к'ар.
У чун готнә Qәрәман,
Гьли, готне баве wи,

Һ'əфт кӧр', мина һ'əфт деwa
Мьт'аңə бун ль бəр wан,
Бой хатьре баве хwə,
Тьшки бекер нанин зар.
Ə'вдал wана кьр гази:
— Р'абьн, гəли бəгълька
Əм хwəзгиньн у qази
Иро жь эла ə'рəба.
Жь щи qӧр'ə у qӧт'ам
Р'абун хwəзгине нəмам.
Һəр һ'əфт кӧр'е Сəлим хан
Һеди данə пешйа wан.
Хӧлама һəсп дəстк'еш кьр,
Тəwьландьн ль мерга дӧр',
Сəлим ль бəр пешмале
Һатə пешйа мевана,
Жь wан пьрси к'еф у һ'ал
У чəлqəмаст дан wана.
Меван р'уништьн бəр стер',
Данə һəвдӧ хwəш у беш,
Сəлим хане бəрбьһер,
Хӧлам щандьн ңава пез.
Дӧ бəране чар мəхəл
Бун qӧрбана we щьмһе,
Анин qawə у шəрбəт,
Харьн һ'əта нишəве.
Паше Сəлим, хане кал
Бь ə'рф, ə'дəте дьне

Жь wан пьрси h'ал-hәwал,
Хьзмәт, мә'на hатьне.
Ә'вдал сьмеле хwә чур'
Т'имаркьрьн у wа гот:
— Шәрәф хане эла дур,
Хwәйе мале, кӧр' у дот,
Әм шандьн у мәр'а гот,
hәр'ьн, wьра мерани,
Бежьн: Сәлим, qиза тә
Бьра бьвә кәвани
У бәрмалйа хане мә.
Әw хӧламе Шәрәф хан,
Сәре эла ә'рәбан,
Хwәйе h'иждә кәванйа,
Бьhӧринә дәшт, зозан...
Бона дә'wа мәрвайе,
Wәләh, мере мина wи,
Бок'ә, шере мина wи
Т'ӧнәнә р'у ә'рде hан,
Мерә, мерхас Шәрәф хан.
Эла ә'рәба мәзьн,
Бьндәсте wи у hесир,
А бона wи әм hатьн,
Ль бәр wә бунә т'әхсир.
Бә'са Синәма гозәл
hат гьhиштә эла мә,
Шәрәф хане мә бехәw
Майә hивйа созе wә.

Бу qалмə-qал, һеwьрза
Һәр һ'əфт кöр'е Сəлим хан...
Мина шера бьриндар
К'əтə орт'е Бəлгизар:
— Ле шəрм накə хане wə,
Ә'рде к'əвə хане wə,
Хwəйе һ'иждəһ кəвани,
Һун шандьнə хwəзгини.
Зу вəгəр'ьн, һəр'ьн мал,
Бежьн: Әwи к'əвтор', кал,
Синəм п'ара wи нинə,
Әм нə бьндəсте wинə.
Эла щуда хwəйнамус
Созе хwə дьбежə дуз,
Qиза мьнə дəлали
Wир'а навə бəрмали.
— Дə гöне wə стуйе wə,
Һун газьна бькьн хwə,
Әме һəр'ьн бежьн хан,
Ван кьр һ'ал-һ'əwале һан.
— Бежьн, qəт мə хəм нинə,
Бой намусе əм мьринə,
Сəлим хан гот бь һерс, к'əл,
Хwəзгин щида ман мəт'əл.
Һəр һ'əфт кöр'а кьр кö бен,
Гöһе wана жекьн же.
— Гəли кöр'а к'ар нəкьн,
Меван qасьде р'əбе мьн,

Һәр'ьн биньн һәспе wан,
Бьра һәр'ьн р'өһ' у щан,
Әw хәрибьн, р'йа wан дур
Бьра һәр'ьн бе qөсур...

7

У р'ек'әтьн п'ор-п'ошман,
Гьртьн р'енга хwәйә нас,
Щав жи данә Шәрәф хан,
Хwәзгин һатьн ча мерхас.
У сәр һәвр'а һатьн, чун,
Аһьл, щаһьл, зар', зьлам,
Ль сәр к'оч'ке бәрәв бун,
Һивйа ханe qөр'ә ман.
Ле Ә'вдале бәләнгаз
Бу гонгьле пайизе,
Т'әв ль доре бун qәwаз,
Qәй бежи әw байисә.
У һат ханe п'ормьжи,
Пьрч'у, дьлсар, бриндар,
Ч'ә'в хуне бубун т'ьжи.
Щава wа жер'а бу qар.
— Wәлә ханo, Ә'вдал гот,
Сәлим ханe эла щуд,
Т'ө соз нәда, пива, р'от,
Хwәст мә бькә к'әл у к'ут,
Деләгөра жьна wи,

Созе бекер готьн тә,
Гот, вәгәр'ьн һәр'ьн мал,
Бежнә Шәрәфе дьлсар,
Әм нә бьндәсте wинә,
Qиза мьн'ә дәлали
Wир'а навә бәрмали.
— Кәр'бә, т'уләнге хьшим,
Кәр'бә, гәд'әнге эт''им,
Тә наве мьн, нане мьн
Һ'әрам кьрьн у һьштьн,
Бьщә'м, һәр'ә жь ван дәра,
Һ'эта сахи у сәрхwә,
Йан на, әз у хwәдә хwә,
Те бьви шива гӧра.
Ә'вдал qьжьк у п'әпук,
Ль бәр хан т'әмәнә бу:
— Хwәлийа бьн п'е тәмә, хан,
Әз һ'әйрана тәмә, хан,
К'еф йа тәйә, изна тә,
Һане сәре мьн лехә.
Бьбахшинә, хwәйе мьн,
Жь сәре мьн зедәйә,
Чь жи бьки һежайә,
Хьзмәт ма ниве р'ейә.

8

Шәрәф хане һар у дин,
Ә'вдал харьн гәф у к'ин,

Паше жь дьл бьриндар,
Кьрә гази у һәwар.
— Кöр'о, гәли щәwрька,
Гәли хöлам у щари,
Әз хане эла ә'рәба,
Т'әв ль бәр мьн дьзарьн...
Дьвен, Сәлим, хане к'öрд,
Әw нәмаме беһ'öньр,
Әз кьрьмә сәк'әсьз,
Хwәзгин шандьнә бе р'ьсq.
Һәй, р'ьә'ата эла мьн,
Дәфа һәwаре лехьн,
Wәрьн щаһьл у аһьл,
П'әләwане хирәт дьл.
Сәлим хане к'öрди qәлп,
Дьле мьн хьст тә'н у дәрб.
Дьнйа кö һәйә чәрхә,
Әме һәр'ьн, к'ане к'и
Бок'әбәран, к'и бәрхә,
Ки бьндәстә, сәрдәст к'и.

9

У бу һәwар, һеwьрзә,
Һатьн ә'рәбе qöр'ә,
Һатьн qöт'ам у бәрзәq,
Һатьн жь Иран у Т'уран,

Һьлдан дә'с у к'еләнди,
Һьлдан дьрган у т'әвни,
Һьлдан мек'ӧт, һьлдан стун
Ль бәстәке бәрәв бун,
Һьлдан шьвдар у гопал,
П'айе хԝә дан һ'ал у ԛал.
Шәрәф хане бәжн мәхмәр,
Ԝанар'а бу сәрәскәр.
У мә"нәкйа кьр һ'ир'ин,
Г'ук авитьн сәр гәме,
Бу ԛалмә-ԛал, бу ԛир'ин,
Тә гот дьчьн оламе.
У ажотьн чун у чун,
Се р'ож, се шәв бьһӧрин,
Ә'рәбстане хәԝлә бун,
Ль Р'әԝандузе эԝьрин.
У ԝе дәме сйарәк һат,
Дьзгин ль һәспе бәрда,
Ажот бәр дәре Сәлим
Да алайа нав мала,
Мина тә'на нәйара,
Паше ԛӧр'ә у ԛӧт'ам
Хәбәре һан готьн хан:
— Сәлим хане эла щуд,
Әз һатьмә бал тә хут,
Әз ԛасьде Шәрәф хан,
Сәре эла ә'рәбан.
Шәрәф ԝа гот мерани,

Кö Синәме бьди wи
Жер'а бьвә бәрмали.
Әгәр әре, әм пьзмам,
Дә'wәтванә ордйа һан,
Ле әгәр на, әм нәмам,
Әгәр бьки тö инк'ар,
Шәрәф ханр'а тö нәйар...
Сәлим хан, кö дит әw йәк,
Газн р'испие ове кьр,
Шеwра хwә кьр wана т'әв
Паше Сәлим wа дәй кьр:
— Тö qасьде р'ожа р'әш,
Тö шәр'уди к'апе бәш,
Эла щуда бой намус
Созе хwә дьбежә дуз,
Зу вәгәр'ә һәр'ә бал
Шәрәф хане хwәйи кал,
Синәм п'ара wи нинә,
Әм нә бьндәсте wинә,
Qиза мьнә дәлали
Wир'а навә бәрмали.

10

У сйар дьзгин һәспе да,
Ажот бь ә'кс у нәмам
Шәрәф ханр'а хwә гиһанд,
Wир'а готьн гьлие һан.

— Wələ xaно, сəре тə,
К'öрде сəрһ'ьшк у qöрбəт
Т'öщар qизе надə тə,
Дəрмане wан шур, qəмə...
Бу ə'рина Шəрəф хан,
Ча гамеше бьн к'отан.
— Р'абьн, гəли мере че,
Ль wан бьгрьн дьрб у р'е,
Qьр'кьн мера у жьна,
Wан к'афьр, wан дьжмьна.
Бу qалмə-qал, wəйwəйлер,
Кьрьн һ'ир'ин wьр к'ьһ'ел,
Р'абун сəр qьч'е пашьн,
Кəвьр жь сьма дьмашьн.
Орди стəйре р'у ə'зман,
Wəкə qума qумьстан
Бона к'öрда бу нəйар,
К'öрдстане гьрт һ'əсар.
У һəwа жи хьрав бу,
Р'абу баки п'ьр' бəт'əр
Зəви wəшйан у ман р'ут,
Ль сəр дара нəман бəр.
Һе һавин бу, һ'əзиран,
Ч'иае к'öрда щан у нəхш
Жь бе у сьме һəспа
Хwə wəркьрьн шə'ра р'əш,
Wəйwəйлер бу, qйамəт

Гӧнд к'аф кьрьн у ԝеран,
Бьрьн т'алан у т'улан.
У бәрәвбун элгәр', ә'вд
Ль бәр коне Сәлим хан,
Готьн: Хано, һ'ал-һ'әԝал,
Нәйаре мә кьр фәрԝар,

11

У Сәлим дәйл эле кьр,
У бе әԝ бә'с һьлда бьр,
Ч'иае к'ӧрда р'әнгщьнәт
Ль т'әва бу ә'шарәт,
У ль т'әва бу хирәт
У т'әвар'а бу ширәт.
Ль Р'әԝандуза р'әнг щьнәт,
Р'әԝандузе бунә зур.
Һәр һ'ә'фт кӧр'е Сәлим хан,
Дәфа һәԝаре ле дан,
К'ӧрде мерхас бун дәстә,
Дәшта шер' кьрьн ԛәстә.
Һ'әфт р'ож, һ'әфт шәв
Һатьн чун
Мина ч'әма к'ьшйа хун,
Дайке к'ӧрд гьредан р'әш,
Бона лаԝе хԝә к'әләш.
Ч'йае бьльндә сәр чнл,
Бой ә'ԝре р'әш бунә дил,

Дәшт, к’әwшәне р’әнгмәхмәр
Хорте чер’а бун мәг’бәр,
Qьжька кьр qьр’ә-qьр’,
Шабун бона мәйт’е п’ьр’,
У бә’с жи бу qьр’ка р’әш,
Мала Сәлим бәндкьр мәш.
Ль сәр һешйа коне хан
Эрдәке р’әш н’әрwаз дан,
Се кöр’е че, п’әләwан,
Бой намусе т’әг’дир дан.
У Синәм у Бәлгизар
Гьрйан кьрьн зарә-зар,
Дьле кован у хәдар
Се стун жь кон анин хар.
Һатьн буке бәр п’әрде,
Һатьн пире дьнеди,
Һатьн щинар у пьзмам
Данин шинәкә гьран,
Паше р’абу Бәлгизар
Аwа кьрә галә-гал:
— Кöр’е мьнә чебун, шер,
Һатнә кöштьн чаwа мер,
К’öрдстана мәйә гәш,
Эwра гöла у бьнәвш
Ньһа мәлул, бьриндар
Жь тә’н у ә’кса нәйар,
Р’әwш дабунә кöр’е че,
Чаwа бьстан дьдә де.

Бәсә, һесьр кер наен,
Нәйар һе натйә р'ае
Бой намусе, бой wәт'ән
К'ӧрд р'абунә, дькьн шәр'.
Иро р'ожа хирәте,
Һун мот'аще ширәте.
Р'абьн к'ӧлфәт, р'абьн бук,
Р'абьн зьламе бе т'ук,
Дәсте к'е дар һьлтинә,
Ч'ә'ве к'е һе дьбинә,
Р'абьн, һәр'ьн дәшта шер'.
Шәр'кьн, бьмрьн чаwа мер.
Ль аһьла бу хирәт,
Бой щаһьла бу ширәт,
Р'езбун бәрбь дәшта шер',
Бой мерание кьрьн мел.

12.

Шәр'бу, шәр'эки гьран,
Һ'әзни бубу К'ӧрдстан,
Лаwе wейә тәр' у щан
Бой намусе р'ӧһ' дьдан.
У һәв гьртьн ә'wре р'әш,
Ль сәре ч'йа гьртьн мәшq.
Баран бари, бу һесьр
У т'әбйәте мьр'уз кьр.
У т'әбйәта хәмьл хwәш,

Кö т'ьм щанбу, т'ьме гәш,
Мина дайкәкә к'öрд,
Т'әнт'әрики р'әш wәргьрт.
Ч'әма р'әнге хwә гöhаст,
К'әлба кьрә' кастә-каст,
Тәр'азьне щәwаhьр
Бунә п'асах жь агьр.
Зил у зиwан бунә qат,
Шиӈ сәр гöле сорда hат,
Тәйр-ту тьрса р'әвин, чун
К'öрдстане хәwлә бун.
У hәwа жи хьрав бу,
Р'абу баки п'ьр' бәт'әр,
Зәви wәшйан у ман р'ут,
Ль сәр дара нәман бәр.
Гәлие к'ури р'әнгщьнәт,
Мәйт' ль теда бунә тәлп,
Дькьӈ нә'лин бьриндар
Жь бьрине хwә хәдар.
Ча к'ьвава сәр эгьр
Дьк'ьзк'ьзин щәгәр дьл.
Ордийа Шәрәф мурстан
К'аф у к'ун кьр К'öрдстан.
Ман жьнәби у эт'им,
Буке т'әзә бәр п'әрде,
Зар'е сава бәр бьстин,
Мәйт'е нәйара бун тәлп,
Дькьн кузин ль сәр к'әлб,

Ле Шәрәфе бе р'öһ', дьл
Һе п'ьф дькә к'ура гöр',
Һе те ордйа wийә п'ьр',
Ле qәльбйә мрьӊ, qьр',
Ча һ'әwшана сәр эгьр...

13.

Дәшт, к'әwшәне р'әнгмәхмәр
Лаwе к'öрдр'а бун мәг'бәр.
Qьжька кьр qьр'ә-qьр'
Шабун бона мәйт'е п'ьр'.
Һәwари бу qьр'ка р'әш
Мала Сәлим бәндкьр мәш.
Дьла к'әтьн кöл у к'ер.
Һат wьр бә'сәкә нә хер,
Се кöр'е че чаwа мер,
Мрьн чаwа дьмрьн шер.
Ль сәр һешйа коне хан
Эрдәке р'әш һатьн хан.
У Синәм у Бәлгизар
Гьрйан, кьрьн зарә-зар
Дьле кован у хәдар,
Се стун жи кон аниӊ хар.
Һатьн щинар у пьзмам,
Кьрьн шинәкә гьран.
У qьнщьли Бәлгизар,
Дьл wе бу хун, һатә хар,

Ч'ә'в бой һесра бунә ԝар
У ԝа кьрә галә-гал:
—Ӄөр'е мьнә чебун, шер,
Мьрьн чаԝа дьмрьн мер,
Бона к'өрда, К'өрдстан
Ԝана щанйа щаһьл дан.
Щьмә'та мә, ч'иае ԝе,
Ԝе ԝан һ'ьзкьн мина де.
Һаве ԝане бьминә
Нав ӄөлилке ч'йае мә,
Ле дайка ԝан К'өрдстан
Т'ьм намус бә, т'ьме щан.
Бәсә, һесьр кер наен,
Һәйар һе натйә р'ае
Р'абьн к'өлфәт, р'абьн бук,
Р'абьн щаһьле бе т'ук,
Дәсте к'е дар һьлтинә,
Ч'ә'ве к'е һе дьбинә,
Р'абьн, һәр'ьн дәшта шер',
Шәр'кьн, бьмрьн чаԝа мер.
Ӄө дайка мә К'өрдстан
Т'ьме сәрбәст бә, аза...

14.

У т'әв р'абун, кьрьн ԛәст,
Т'ьжи кьрьн р'аст у бәст,
Ле Синәма ә'сьл че

Ви тәһәри готә де:
—Әз жи дьчьм дәшта шер'
'Жьн жи шара дьбә мер„.
Бо р'ожа wа готьнә
Кӧ qәзйа бе сәр wәт'ән
Һәһевшинә нәвс гәрдән.
Де ль Синәме нәкьр ч'ар.
Созе wе нәкьр инк'ар.
Хӧрщ анин жь гоше стер',
Анин к'олос, льбсе мер
У Синәма бәжнхәзал,
Ч'әк, сильһ'е хwә һьлдан,
Чу дәст у р'уйе дайка хwә.
Хатьр хwәст жь дәр щинар,
Бой намусе wе кьр мел,
Бәре хwә да дәшта шер'.
— Лао, тәр'а ог'ьрбә,
Бәлгизаре дӧә'а кьр,—
Красе тә зьри бә,
Qиз дьчи, qиз бейи вьр.

15.

Анин һәспәкә щӧлә'т
Бь зин, бусат у qӧлә,
Синәме шьнг бานзда сәр,
К'ьһ'ел пәкйа чаwа тәйр.
К'әф авитә сәр гәме,

Гьһиштә шер' wе д'әме.
Ордйа Шәрәф—гӧре һар,
Һьлдабун дәшт у бәйар,
Т'оз р'абубу, р'у әзман,
Хwәли бубу мурстанг.
Тәр'азьне р'утә, тә'т.
Дьле Синәме дьпә'т.
Мәйт' ль р'әх һәв бубун р'ез.
Мина кәри сурие пез.
Һәспе эриш һеди кьр,
Ль нәwале мәш бәнд кьр.
Се хорте к'ӧрд, п'әләwан
Ль сәре р'е бун qәwаз.
— Бьсән, хорто, бәра тә?
Тӧ нәйари, йан жь мә?
Йәки тәнг гьрт, йәк дьзгин,
Кӧ хорт бавен жь сәр зин.
— Әзи к'ӧрдьм, хорте че
У бәләдьм, ль ве р'е,
Һасе мьньн дәшт, зозан,
Дайка мьнә К'ӧрдстан.
— Э, шә'сус жи дькарә,
Шьвета тә бьгалә,
Хортәки гот һерс у к'әл,
Ле Синәм нәма мәт'әл.
Wе гот наве дайка хwә,
У наве һәр һ'әфт бьра,
Һаве гәли, дәште хwәш,

Тәр'азьна у wара.
Әwe ӧса хәбәр да,
Мина хорте тәр' у щан.
Һәрсе хорте п'әләwан
Дьзгин һәспа we бәрдан.
We зәнгуйкьр һәспа хwә,
Жь нәwале бу хәwлә,
Паше дьзгин һьлк'ьшанд,
Зәнгу ль һәспе шьданд,
Хортар'а гот чәнд хәбәр,
К'ане к'ӧйә сәрәскәр.

16.

Бә'с бьрьн, дан Сәлим хан,
— Маqул, әвә һ'ал, һ'әwал,
Һатйә хортәки титал
Дьхwазә бе ль бал тә,
Тәр'а бежә созе хwә.
—Жь к'едәрейә, ә'сле wи?
Чәwа гьһишт ви ә'рди.
— На, хан, әwи гот, йәк-йәк,
Наве кӧр' у qизе тә.
Наве wар у wәрге мә,
Наве ч'йа у гәлие мә.
Хорт жь эла щуданә,
Чь хорт, бок'әбәранә.
Хан гот: һәр'ьн биньн вьр,
Меван qасде р'әбе мьн,

К'ане чьйә дәрде ԝи,
Кӧ ве дәме, ви шәр'и,
Ԛәсьдийә иро ль мә.
У чун, готьн Синәме
Гьли, готьне баве ԝе...
Ле ԛир'ин бу ль дәшта шер',
Ах бу, ԝах бу, ԝәйԝәйлер.
Һәспа дькьрә һ'ир'ин
Ль сәр мәйт'е сйаре хԝә,
Дәԝса кӧлилка бьрин
Хәмьландбун мерге хԝәш.
Синәме һәсп ажот һат,
Дьл ԛәфәседа бу ԛат,
Зьман девда бу р'ьсас
У ль баве хԝә ма шаш.
Сәлим сәре хԝә һьлда,
Хорт ньһер'и дӧ дьл ма.
Сәрр'аст дӧрфе мала ԝи,
Әԝ бәжн, әԝ бал, бәдәԝи...
Синәме һәсп һьшт у чу
Ль бәр баве ԛӧр'әмиш бу,
Кьрә ахин у зарин,
Һесьр жь ч'ә'ве р'әш барин
— Әз хԝәлйа бьн п'е тәмә,
Ах баво щан, баво щан,
Чь ә'щев һат сәре мә
Жь дәсте ван нәмама.
У ԝе бьра анин бир,

Кö дәшта шер' бун т'ьг'дир,
У әw Сәлим гьрйан т'әв,
К'әwгьрин бой кöла һәв.
Мьн заньбйа сәва мьн
Әв р'оже бе сәре wә,
Чи мьнр'а бу ә'мре һан,
Р'әшбә, һ'ьшбә ә'мре wа...
— Синәм, лао, баве гот,
Гьри иро кер нае,
Дьжмьна хwәш дьл мә кот
У әw һе натнә р'ае.
Бьре тәйә тәр' у щан
Бой намусе ә'мьр дан,
Wәки һ'әта дәwр, зәман,
Т'ьм намусбә К'öрдстан.
Шире тә ль тә һ'әлалбә,
Ә'мьр, думка тә дьреж,
Р'абә һәспа хwә сйарбә,
Хуна нәйар тö бьр'еж.
Һәв р'амусан бав у qиз,
Жь һәв хwәстьн дәм, хатьр
У Синәма гәрдән сис
К'ьһ'еле хwә зәнгукьр...

17.

Чаwа бае бьруске
We ажотә сәр дьжмьн,

Шур дәрхьст we жь qабе,
Бу Р'остәм Зал да наве.
Зьлфәqара дәсте we
Бу р'öh'стина нәйара,
Әw wанар'а бу ә'щәл,
Әw qьр'кьрьн у ә'wгәл.
У ль к'öрда бу хирәт,
Синәм wанр'а бу ширәт,
Р'ьк'еф кьрьн сәр нәйар,
Же бьрандьн р'öh' у h'ал.
Ә'змане р'әш р'аwәсйа,
Ордйа Шәрәф р'аwәшйа,
У шәмс т'әзә нәдир да,
Тире Синәме бун qат,
Ль нав ордйа дьжмьн ма.
Шәрәф хане дәв бь хун,
Кьрә ә'р'ин... дәh сйар чун,
Дор Синәме бун h'әсар,
Мина деләгöре hар.
У Синәме шур к'ьшанд,
Мьрьн чар сйарар'а шанд,
Ле hе hәр шәш сйаре дьн
Дьданә ду Синәме
Мина тә'жие неч'ире...
Qиз гьhиштә сәр зәре,
Тә'лайи hат бәшәре...
— Wәлә, т'öщар... р'öh бәр мьн,
Нак'әвьм дост дьжмьн.

Wa гот... дьжмьна һəw дит,
We зəреда xwə авит.
Т'уме шиланейи щан
Жь хуна we сор бу, ма,
Дьнйа доре зьвьр'и...
У дьле we сəqьр'и.
Дьжмьң гьһиштнə сəр мəйт',
Qəй льнге wан бунə qəйд.
Синг у бəре qиза наз
Дьтəйисин зер'е хас,
У нəйаре дьлбəр жн
We ə'щеве п'ормьжин.
Йəки кьрə зəвə-зəв,
— Щаньм, qиз бу əре əв?
Əве к'ок ль мə ани,
Паше шуре xwə дани.
У вəгəр'йаң п'ор, п'ошман,
Йəки т'опал, йəки кор,
Xwə гиһандьн Шəрəф хан,
Готьн бона qиза зор.
Дəв ль Шəрəф мабу жəв
Бой меранйа Синəме,
Əwe орди qьр'кьр т'əв,
Ах, дьжмьне, нəмаме.
Wан хəбəрда һ'ал у qал
Данə сəре һəвдö qар,
Кö qизəкə щанə к'öрд
Ль wан ани к'ок у qьр'...

18.

У we дәме сйарәк һат
Ажотә сәр wана р'аст,
Кӧр'е Сәлим хани ч'ук,
Һе саг' мабу дькьр шәр',
Wи ӧндакьр бьра, хушк,
Дьл wи жь синг дһат дәр.
Шуре wи бу зьлфәqар,
Ордйа Шәрәфр'а бу бар',
Леда ч'әп у леда р'аст,
Шин сәр нәйарада һат.
Йе qәнщ әw бу нәкьр к'ар
К'ӧрдстане, ле ма мал.
Хорте т'унсьз кьрә шәр',
Һ'әта ңәфәс һәбу бәр.
Һ'әта тирәкә нәйар
Синге хортда щибу, wар,
У әw бә'с бу qьр'ка р'әш,
Мала Сәлим бәндкьр мәш.
Бәлгизара дьлкован
Гьрйа, кьрә зарә-зар,
Һатьн щинар, һатьн дәр,
Кьрьн шинәкә к'әсәр.
Диса ль сәр һешйа хан
Эрдәке р'әш һатьн хаи.
Бәлгизара дьлхәдәр
Стуна пашьн аии хар.

Стунәк кöр'е wейи ч'ук.
Ле шәр' иди хес-вес бу.
Дьжмьна һьшт, р'әвин чуп,
һ'әзар һатьн, чәнд зо чун,
һатьн һöр', гöр' у qöт'ам
Пашоп'е чун п'ор-п'ошман,
һатьнә сәр гöле сор,
Ле вәгәр'йан кьл у кор.

19.

У һ'әфт р'ожа, һ'әфт шәва
Т'опкьрьн мәйт'е т'әва,
Мәйт' ль сәр һәв бунә qуч'
Р'у Шәрәфе к'ор' у п'уч',
У шинкьрьн, гьрйан де,
Лаw ч'ә'лкьрьн бьн ә'рде.
У Сәлим у Бәлгизар,
Гьрйан, кьрьн зарә-зар.
һ'әфт кöр', qиз мале р'әwш,
Жь дьне чун мьразр'әш,
Мьрьн бона намусе,
Бона К'öрдстана де.
һатьн щинар у пьзмам,
Данин шинәкә гьран.
Эла щуда-меше шин,
Серәк бубу жь шәр'е дин.
У Сәлиме дьлхәдар,

Кō жь дəрде qиз, кöр'а
П'ьр' кал бубу у һəжар,
Хəбəре һан анин зар,
— Хушк у бьре мьнə дəлал,
Һунə хwəшбьн у К'öрдстан,
Мə ч'ə'лкьрьн хорте титал,
Лаwе хwəйə шöрəт, п'əргал,
Һ'əзара хорт-щаһьл у щан
Бой намусе ə'мре хwə дан,
Ле К'öрдстан мина мера
Шькьр һəйə... шькьр аза.
Р'абьн һəр'ьн мал у шени,
Р'абьн һəр'ьн, гəли зенди,
Бьра дуйе к'öч'ке мале wə
Һ'əта-һ'əте р'у ə'змен бə,
Кö wəрге мə т'ьме һешин,
К'öрдстан бə т'ьме сəр зин.
Гəли бьра, пьзмам,
Һунə хwəшбьн у К'öрдстан.
Т'əва гьртьн р'йа мале хwə,
Чунə нав зар' у һ'але хwə.
Ч'иае к'öрда бу сайи,
Ə'wре р'əш жи мьна бун,
У р'əqьси ə'длайи;
Шинбун кöлилк у бəйбун.
Ч'əма кьрə, лəмə-лəм,
Чаwа к'ьһ'еле бе гəм,

Ль сәр баг'а шинбу бәр,
Щи, ст'ар бун бәрәдәр...

20.

Сәлим хане кал, әхтйар,
Р'әwандузе т'әв гәр'йа
Жь һ'әйшт меша, һ'әйшт гәлйа
Чьнин, анин, һ'әйшт чьлпи,
Бона бира лаwе щан,
Сәр мәзәле wан ньканд.
Сал бьһӧрин у зәман,
Чьлпи шинбун, ч'ьqьл дан
У незик бун, һәв алйан,
Данә һәвдӧ р'амусан.
Бун дарәкә п'ьр мәзьн,
Гӧлт'ьм фьрә, к'ок qальн,
Һ'әзар салә, кӧ әw дар,
Жь балт'е нәйаре һар
Т'ӧщар, т'ӧшар нае хар.
Әw бу дара т'ьфаqе
Бона К'ӧрдстана де.
У ньһа жи һәр бьһар,
Хәлq даре дьбә диһар,
Ль гәлие Р'әwандузе
Дьбежьн бой— намусе.
Наве wана бир тиньн
Кӧ бой намусе мьрьн.

Дьбен к'и бе сәр к'ӧрда
Һ'ӧр', дьр', qӧр'ә у qӧт'ам,
Әw р'оже бе пешйа wан,
Кӧ һат сәре Шәрәф хан...

1969 - 1970

СӘРӘЩӘМ

СӘҺ'ИДЕ ИБО

СИНӘМ

Р'едакторе щавдар— **Щасьме Щәлил**
Шькьлк'еш— **Г. А. Гаспарйан**
Р'едакторе техникие— **В. Т. Дак'есйан**
Коректор— **К'әрәме Сәйад**

ВФ 08118 Т'әмбә 114 Тираж 500
Т'әслими пәшьрхане кьрьнә 23. I. 1975.
Бона чапкьрьне һатйә qолкьрьне 26. V. 1975.
Бәлгнәшьре хӧдан 2,9 + шьклә
Бәлгнәшьре чапхане 3,0
К'аг'әз №2, $70 \times 90^{1}/_{32}$ Qимәт 30 к.

Нәширәта "Һайастане,, Ереван 9 Терйан 91
Чапхана №1 йа Сәрwертйа сәнайа
полиграфиейә Комитеа пресаейә дәwләте,
р'әх Совета Министрәд Р'СС Әрмәнистане.
Ереван, **Алавердйан 65**

Qимәт 30 к.